

POST SZOVJET

SZILÁGYI LENKE FOTÓI
1990–2002

2020.
07. 16. – 09. 20.

Blinken OSA Archívum – Centrális Galéria
1051 Budapest, Arany János utca 32.
kedd – vasárnap: 10:00 – 18:00

Szilágyi Lenke fotóművész (aki egyben az Archívum munkatársa) az 1990-es évektől kezdődően rendszeresen utazott a (volt) Szovjetunióba. Itt készült fényképein a kommunizmus bukását és az új, posztszovjet valóságot nem csak az olyan nagy központokban örökítette meg, mint Moszkva és Szentpétervár, hanem vidéken: többek között a Fekete-tenger vidékén, a Volga-Régióban és Karéliában is. Fotóin érzékeny lenyomatát adja egy olyan korszaknak, amelyet az állandó változás, és egy területnek, amelyet az örök mozdulatlanság határoz meg. Itt készült portréin visszaköszön a korszak reményekkel és csalódásokkal teli légköre, amelyhez maga is hozzáfűzi a képeket kísérő naplőbejegyzéseiben a maga szellemes kommentárjait. A kiállítás oroszországi fényképeinek első nagyobb bemutatója.

Szilágyi Lenke az 1980-as években indult, mint a budapesti underground színtér krónikása: legendás írókról, költőkről, képzőművészekről, színészekről, filmesekről, zenészekről vagy a demokratikus ellenzék tagjairól készült egyéni hangú portréi és ezeknek a csoportoknak a mindennapi életéről készült érzékeny képei a korszak egyik meghatározó fotográfusává avatták. Az 1980-as évek közepétől sokat utazott a világban; 1990-ben járt először Moszkvában a *Beszélő* kiküldetésében, ahol a Helsinkai Konferencia tudósítója volt. De nem csak az emberi jogi találkozózt örökítette meg, hanem a várost is, amely ekkor még (az egy évvel később széteső) Szovjetunió fővárosa volt. Egy elbukott birodalom fővárosának és lakóinak mindennapjait fényképezte: ahogy kígyózó sorokban állnak az első McDonald's étterem előtt, ahogy a Lomonoszov Egyetem ikonikus épületét bámulják, vagy ahogy a falanszter-szerű panelházak tövében üldögélnek.

Egy év múlva négy hónapot töltött az éppen széteső országban egy Bulgakov-kutató ismerőse és annak barátai társaságában Szuhumiban, a Fekete-tenger partján, ahonnan több konferenciára is ellátogattak, többek között Szentpétervárra, Szamarába és Kijevbe. Itt tartózkodásuk utolsó hónapjában egy hajútat tettek a Volgán és a Fekete-tengeren. A hajút alatt készült fényképein az emberek és közvetlen környezetük a főszereplők, a tenger, vagy a gyönyörű őszi színekben játszó folyóparti táj a háttérben marad. Öreg faházak és templomok díszletei között a hiánygazdaság mindennapjai elevenednek meg: a kóbor kutyák és a bicikliző gyerekek, a Lenin-émlékművek és a zsilipek, a kendőjükbe burkolódzó öreg nénikék az út alatt írt naplójában is feltűnnek, amelyben a Fekete-tenger partjának soknemzetiségű miliójében egyre erősödő idegengyűlölet és a (poszt)szovjet élet mindennapjainak küzdelmei is megjelennek.

1993-ban a grúz-abház háború miatt Szilágyi és barátai nem tudtak visszatérni Szuhumiba, ezért a Fekete-tenger orosz partján fekvő Gelendzsikben töltöttek egy hónapot. Innen utaztak a Krímbe (amely akkor Ukrajnához tartozott), Szentpétervárra és Karéliába, a Ladoga-tóhoz. Lírai riportjai (és az út alatt írt naplója) egyaránt arról tanúskodnak, hogy milyen érzékenységgel és megértéssel fordult a vidéki élet és a helyi emberek felé, legyen szó a napsütötte Krímről, vagy a télies Karéliáról. A dohányzó suhancokról, vagy pihenő öregasszonyokról készült portréi is erről az érzékenységről tanúskodnak.

1996-ban kalandos körülmények között (hamis útlevelel) tért aztán vissza Szuhumiba, ahol az egykor elbűvölő város helyén kiégett házakat talált; ottani barátai is jobbára elhagyták a vidéket. Később is rendszeresen utazott Oroszországba: 2001-ben Irkutszkban és a Bajkál-tónál járt, 2002-ben néhány hetet pedig a Fekete-tenger partján töltött Blagoveszenszkájában. Bárhová is ment, olyan fotókat készített, amelyek Bán András műkritikus megfogalmazásában, „egyediek..., nem tűrik a képaláírást vagy kommentárt..., önmagukban jelentésteliek, lebegők.” Szellemes kompozíciós megoldásaikkal, különösségükkel az utcai jelenetek spontaneitását ragadják meg: a széteső öreg épületeket, a letűnt korok emlékműveit, az utcán játszó gyerekeket, a csevegő öregeket mind intim közelségben mutatják meg. Egy interjúban Szilágyi azt mondta, hogy Oroszországban a fényképezést még baráti gesztusnak tartják az emberek. Képeinek szereplőit valóban úgy tűnik, hogy nem zavarta a fotós jelenléte, sokan közülük kifejezetten barátságosan tekintenek a kamerába. Jelenetei a posztszovjet korszak sajátosságait tárják elénk; a kompozíció, a fény és a környezet nagyszerű összjátékával mutatják be annak egyszerre humoros és tragikus mindennapjait. A kiállításon bemutatott fekete-fehér és színes képek közül többet maga a művész hívott elő és nagyított.

További információ: Bertalan Nóra | bertalan@ceu.edu | +36 30 271 2709